

CAPITOLUL
1

EVITĂ contactul vizual

DE CE SE COMPORTĂ ASTFEL?

Deoarece are dificultăți de înțelegere a contactului vizual; mimica sau expresiile faciale reflectă intenții, gânduri și dorințe.

Deoarece, de multe ori, menținerea contactului vizual îi creează anxietate și o suprasolicitare senzorială.

Deoarece privitul în ochii interlocutorului îl distrage de la ceea ce spune acesta.

CE SĂ FACEM?

- ✓ Învățați copilul că, privind în ochii persoanelor, poate extrage multe informații (sau poate obține mai ușor ceea ce dorește).
- ✓ Oferiți-i imediat atenție atunci când reușește să vă privească în ochi.

CE SĂ NU FACEM?

- ✗ NU îl muștrați pentru că nu vă privește în ochi.
- ✗ NU îl obligați sau forțați să se uite în ochii dumneavoastră sau ai colegilor de clasă.
- ✗ NU îl introduceți imediat într-un grup; cel mai bine este să începeți de la interacțiunea unu la unu.
- ✗ NU îi atrageți atenția pentru că nu se uită la învățătoare, deoarece chiar ar putea fi foarte atent la ce zice!

Ce este de reținut

Trebuie să ne amintim mereu că acești copii prezintă dificultăți specifice în aria interacțiunii sociale și a comunicării. Nu este vorba de lipsă de experiență sau de voință, ci de o compromitere reală de tip neurobiologic. Contactul vizual, gesturile, expresiile sau postura sunt fundamentale în comunicare și „se învață spontan” încă de la o vârstă fragedă. În cazul copiilor cu autism, lucrurile stau diferit: nu este deloc în natura lor să recepteze aceste semnale sau să interpreteze ce semnifică un gest sau o privire. Adesea, le lipsește atât interesul de a capta privirea celuilalt într-o interacțiune, cât și conștientizarea faptului că acea privire „înseamnă” ceva.

În timp ce copiii neurotipici posedă o predispoziție înăscută de a învăța prin observarea celorlalți, de a anticipa comportamentul lor, copiii cu autism au nevoie să fie învățați în mod explicit și organizat cum să facă aceste lucruri. Ceilalți copii reușesc să interpreteze din priviri, mimică și gesturi, dându-le o semnificație comunicativă; în cazul lor însă, este diferit.

Dificultatea de a „citi” gândurile celorlalți împiedică elevul cu autism să înțeleagă ce anume influențează comportamentul celuilalt, ce convingeri, dorințe sau emoții, diferite de ale sale, stau în spatele comportamentelor vizibile.

Copilul ar putea să nu reușească să mențină contactul vizual deoarece obosește încercând să interpreteze expresiile celuilalt sau pentru că este copleșit de o avalanșă de stimuli pe care nu îi poate gestiona. Așadar, evitarea contactului vizual ar putea fi o strategie de reducere a suprasolicitării senzoriale.

Mai mult, într-o interacțiune socială, atenția sa este adesea captată nu de stimulii sociali, ci de alte detalii (precum gura interlocutorului), care îl distrag.

Așadar, va trebui să acționăm progresiv și cu răbdare, fără a forța copilul, încercând să calibrăm solicitările la posibilitățile reale.

Modalitate de intervenție

Dificultățile de comunicare și interacțiune sunt specifice și „intrinsece” în autism; pentru a dezvolta aceste capacități, acționați gradual, pornind de la o interacțiune unu la unu într-un cadru liniștit și plăcut.

- Începeți cu jocuri care îi plac copilului, întrerupeți jocul și așteptați să vă privească în ochi și apoi reluați jocul imediat. Ulterior, organizați jocuri într-un grup restrâns, în care copilul să fie nevoit să se uite în ochii partenerului de joacă, chiar și pentru o secundă, înainte de începerea unei noi runde de joc.
- Formați grupuri mici de elevi (2-3 copii) care se ajută constant și desfășoară activități împreună cu regularitate, identificând colegii cu care copilul interacționează mai ușor.
- Profitați de toate ocaziile posibile care apar în mediul școlar pentru a-i explica semnificația expresiilor faciale, a gesturilor și a posturilor colegilor săi.
- Învățați copilul câteva gesturi convenționale pentru a comunica cu ceilalți.
- Oferiți ocazii concrete pentru a pune în scenă o poveste și încurajați copilul să reproducă expresiile faciale/gesturile/posturile personajelor.

- Când citiți sau spuneți povești, evidențiați, prin mimică sau gesturi, sentimentele, stările afective sau dorințele personajelor.

Pact educativ

Crearea unei alianțe pedagogice constante cu părinții, cu celelalte cadre didactice și cu specialiștii din afara școlii este fundamentală.

Părinții vor putea oferi copilului numeroase oportunități în viața de zi cu zi pentru a-l învăța cum să folosească privirea în mod funcțional, încurajându-l, de exemplu, să observe fața și comportamentul fraților sau stimulându-l să imite acțiuni cu sau fără obiecte, propunându-i jocuri și activități care îi plac, în care este necesar să fie priviți sau să privească împreună în direcția unui obiect, să-și aștepte rândul, să zâmbească unii altora și să-și împărtășească emoțiile. Chiar și vizionarea de desene animate sau filme poate deveni o ocazie valoroasă pentru a înțelege ce intenții, gânduri sau dorințe sunt conexe anumitor comportamente ale personajelor sau ce expresii faciale sau posturi, adesea exagerate, mai ales în desenele animate, se asociază acestora și exprimă emoții, stări afective sau sentimente.

Structurare

Copiii cu autism au o înclinație naturală pentru relații, iar aceste abilități vor fi predate în mod explicit. Organizați sesiunea de învățare, luând în considerare că timpii de lucru trebuie evaluați atent în baza abilităților respectivului elev și apoi crescuți gradual. În unele cazuri, chiar și câteva minute de joacă în care copilul trebuie să-și privească în ochi colegul, să recunoască/

să reproducă emoții cu ajutorul expresiilor faciale sau al posturii pot fi suficiente.

La început, este nevoie să informați copilul cu privire la durata și dificultatea sesiunii de lucru, planificați pauzele și cronometrați timpul scurs cu ajutorul unui cronometru pus la vedere sau al unei clepsidre.

- Încurajați materialele, jocurile și activitățile comune.
- Organizați un colț de lucru dedicat învățării abilităților sociale și comunicative, în care copilul să aibă posibilitatea de a și le exercita zi de zi prin jocuri de societate sau alte activități ce favorizează dezvoltarea contactului vizual.
- Organizați sesiuni de joc teatral sau recitare în mod predictibil și constant pe parcursul anului.

Sfaturile specialistului

- Nu constrângeți copilul să vă privească în ochi!
- Ridicați un obiect preferat de copil la nivelul ochilor dumneavoastră, astfel încât într-un anume fel „să vă capteze privirea”.
- Nu îi reproșați copilului faptul că nu își privește în ochi colegii, pentru că e ca și cum ați reproșa unui copil în scaun cu rotile că nu efectuează activitățile în picioare.
- Străduiți-vă să faceți cât mai plăcute aceste momente dificile de interacțiune, astfel încât să devină ocazii pentru a experimenta plăcerea jocului în comun.
- În cazul în care copilul începe o activitate în mod spontan, încercați să îl imitați și să implementați progresiv atenția împărtășită.